

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-65/16
Београд

дел. бр. 32003 датум: 19. 08. 2016.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА И СПРОВОЂЕЊА
ПРЕПОРУКА НПМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА

Извештај о посети Прихватилишту за странце у Падинској Скели

Београд, август 2016. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица „Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре“, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. јануара 2016. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Прихватилиште за странце у Падинској Скели
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања према мигрантима/тражиоцима азила
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	12. август 2016. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је ненајављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Милош Јанковић, <i>Заменик Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Унијат, <i>Секретарка НПМ</i> Јелена Јелић, <i>Заштитник грађана/НПМ</i> Ана Окановић, <i>Заштитник грађана/Одељење за родну равноправност</i> Марко Штамбук, <i>Београдски центар за људска права</i> Марко Гагић, <i>Преводац за арапски језик</i> Milena Roayı <i>Преводац за фарси језик</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Прихватилишту за странце остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

1. Увод

Ради праћења поступања по препорукама упућених у 2015. години, тим НППМ је обишао Прихватилиште за странце 21. јуна 2016. године. Том приликом је упућено 7 препорука за уклањање утврђених недостатака⁴. Управа граничне полиције Министарства унутрашњих послова обавестила је НППМ⁵ да је поступљено по једној препоруци, да није по две, а да ће по четири препоруке поступити након измене Закона о странцима, као и након одобрених финансијских средстава.

У тренутку посете, 12. августа 2016. године, затечено је 52 лица, која су смештена у Прихватилиште услед илегалног преласка државне границе. Од укупног броја, 34 лица је у поступку реадмисије, и лица која су у Србију ушла преко границе са Бугарском. Према наводима полицијских службеника 6 лица (4 држављана Авганистана и 2 држављана Пакистана) се налазило у Прихватилишту ради утврђивања идентитета, која су сведоци у кривичним поступцима покренутим у вези са кривичним делом недозвољеног преласка државне границе и кријумчарења људи. У тренутку посете у Прихватилишту се налазило 12 жена и 20 деце. Током боравка у Прихватилишту, намеру за тражење азила у Србији изразила су 4 лица (једна жена са двоје деце из Авганистана и један мушкарац из Босне и Херцеговине)⁶.

Затечена лица су у највећем броју пореклом из Авганистана (37), затим Ирака (5), Пакистана (3), Босне и Херцеговине (2), Марока (2), Македоније (1), Румуније (1) и Либана (1).

2. Обилазак смештајних капацитета и разговор са затеченим лицима

Тим НППМ, обишао је смештајне капацитете Прихватилишта и обавио разговор са затеченим лицима. Том приликом утврђено је да је хигијена и даље незадовољавајућа, односно да лица која бораве у Прихватилишту не одржавају адекватну хигијену простора, посебно заједничких купатила и мокрих чворова. НППМ је и током посете у јуну 2016. године утврдио да је хигијена незадовољавајућа, иако се у тренутку те посете у Прихватилишту налазило знатно мањи број лица. Услед наведеног НППМ поново упућује препоруку⁷:

1.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце ће спровести расположиве мере у циљу утицаја на лица смештена у Прихватилишту да одржавају личну хигијену, као и хигијену у простора у ком бораве.

Прихватилиште за странце ће обезбедити средства и опрему.

У женском анексу постоји један телевизор, који према наводима полицијских службеника и лица са којима је обављен разговор, није у функцији. У мушком анексу у употреби је један телевизор, али је преко њега могуће пратити само домаће телевизијске канале.

⁴ Извештај о посети Прихватилишта за странце, 281-48/16.

⁵ Акт 03/8/6/2 бр. 26-171/16, од 05. 08. 2016.г.

⁶ који су по Закону о азилу ("Сл. гласник РС", бр. 109/2007), чл. 51. ст. 2 и даље смештени у Прихватилишту.

⁷ Извештај о посети Прихватилишта за странце, 281-48/16.

2.

<p>УТВРЂЕНО</p> <p>У женском анексу Прихватилишта за странце уопште није омогућено праћење телевизијског програма, док је у мушком анексу омогућено праћење само домаћих телевизијских канала.</p>
<p>РАЗЛОЗИ</p> <p>Странци у Прихватилишту борава, остварују права и извршавају обавезе по следећем распореду дневних активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - од 07,00 до 08,00 устајање, намештање кревета, одржавање личне хигијене; - од 08,00 до 09,00 доручак; - од 09,00 до 11,00 чишћење соба и других заједничких просторија, пријављивање за разговор и разговор са инспектором, пријављивање и одлазак на лекарски преглед, рад на одржавању простора око зграде Прихватилишта, гледање телевизијског програма, читање штампе и друге литературе, играње дозвољених игара, телефонирање, одржавање личне хигијене и прање веша и сл; - од 11,00 до 13,00 боравак на свежем ваздуху; - од 13,00 до 14,00 ручак; - од 14,00 до 17,00 послеподневни одмор и слободне активности у собама за смештај (читање, писање, играње дозвољених игара, спавање и сл); - од 17,00 до 17,30 слободне активности, телефонирање и сл; - од 17,30 до 18, 30 вечера; - од 18,30 до 21,00 слободне активности, гледање тв програма, сл; - од 21,00 повечерје (сви странци морају бити у собама). <p>Изузетно, ради гледања филмова, преноса утакмица и сличних садржаја, управник Прихватилишта може одложити време повечерја, најкасније до 23,00 часова.⁸</p> <p>Очигледно је да такви центри морају пружити смештај који је адекватно опремљен, чист и у добром стању, и који нуди довољно животног простора за дати број особа у питању. Надаље, приликом пројектовања и планирања простора треба тежити да се у највећој могућој мери избегне утисак затвореничког окружења. Што се тиче режима активности, оне морају укључивати физичку рекреацију на отвореном, приступ просторији за дневни боравак, те радију/телевизију и новинама/часописима, као и другим одговарајућим средствима за рекреацију (друштвеним играма, стоном тенису).⁹</p>
<p>ПРЕПОРУКА</p> <p>Свим лицима смештеним у Прихватилишту биће омогућено праћење телевизијског програма, а у складу са расположивим могућностима омогућиће се и праћење страних телевизијских канала.</p>

Према речима полицијских службеника, уколико постоје услови, породице са децом се не раздвајају. У тренутку посете тима НПМ једна породица је била смештена у посебној спаваоници у женском анексу. Такође, лица са којима је обављен разговор нису имала замерке на поступање полицијских службеника у Прихватилишту. Наводе да су упознати са разлозима боравка у Прихватилишту, као и процедури депортације.

⁸ Упутство о кућном реду и правилима боравка у Прихватилишту за странце, т. 11.

⁹ Стандарди Европског комитета за спречавање мучења, Извода из VII Општег извештаја [CPT/Inf (97) 10], т. 29.

На свежем ваздуху, у дворишту, лица проводе сат времена у преподневним часовима и сат времена послеподне. Према наводима службеника у Прихватилишту, лица не могу дуже да бораве на свежем ваздуху због недостатка броја запослених, који би их том приликом надзирали. Међутим, у тренутку посете тима НПМ у Прихватилишту се налазио велики број деце која нису имала никакав садржај, односно окупацију, а боравак на свежем ваздуху им је био ограничен. Услед наведеног, НПМ упућује следећу препоруку:

3.

ПРЕПОРУКА:

Прихватилиште за странце омогућиће женама са децом дужи боравак на свежем ваздуху.

У Прихватилишту једна просторија у женском анексу је преуређена у такозвану „дечију собу“. Осим што је окречена у ведре боје, поменута просторија није опремљена никаквим садржајем за децу. Према службеним наводима, опремање „дечије собе“ се планира из донација.

4.

УТВРЂЕНО

У Прихватилишту за странце дечија соба није опремљена.

РАЗЛОЗИ

Породице, жене, деца и странци са посебним потребама смештају се одвојеном и за те намене опремљеном делу Прихватилишта.¹⁰

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце опремиће дечију собу адекватним садржајем за децу.

Приликом разговора са странкињама у Прихватилишту, уочено је да су прилично узнемирене и испољавале су незадовољство што су „затворене“. Како у Прихватилишту за странце није омогућена психо-социјална подршка, НПМ упућује следећу препоруку:

5.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће обезбедити периодичне посете психолога ради пружања психолошке подршке лицима која су смештена у Прихватилишту за странце.

3. Организација рада у Прихватилишту за странце

Тим НПМ је приметити напоре који полицијски службеници улажу како би лицима смештеним у Прихватилишту омогућили остваривање њихових права, с обзиром да је у Прихватилишту запослено 8 полицијских службеника који раде на обезбеђењу лица и објеката, по 2 службеника у 4 смене. Међутим, у случају када се у Прихватилишту налази

¹⁰ Упутство о кућном реду и правилима боравка у Прихватилишту за странце, т. 13. ст. 5.

већи број лица, услед недовољног броја запослених, остваривање права странаца спроводи се отежано. У складу са наведеним, НПМ упућује препоруку:

6.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће по потреби ангажовати већи број полицијских службеника и службеница у Прихватилишту за странце, у складу са реалним потребама за несметан рад.

НПМ је у Извештају о посети¹¹ констатовао да се усмена комуникација између службеника Прихватилишта и странаца који не говоре српски, углавном води на енглеском језику и да уколико странац не говори енглески, да се комуникација остварује уз помоћ других странаца. Том приликом је Прихватилишту упућена препорука. У одговору¹² који је Управа граничне полиције доставила НПМ наведено је планирано превођење образаца записника о отпусту, потврди о привремено одузетим предметима странаца, као и обрасца о правима странаца. Како проблем свакодневне комуникације са лицима неће бити превазиђен само превођењем релевантне документације, НПМ и овом приликом упућује препоруку:

7.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће за потребе комуникације службеника Прихватилишта са странцима који не разумеју српски ни енглески језик обезбедити преводиоце на језике које лица разумеју, а нарочито на арапски и фарси.

Књига странаца у Прихватилишту, у коју се уписују лични подаци смештених лица, води се искључиво ручно, те не постоји могућност брзе претраге података.

8.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце ће постојеће евиденције водити и у електронској форми.

Тим НПМ је и током посете у јуну 2016. године, када се у Прихватилишту налазио знатно мањи број лица, утврдио проблеме у пружању здравствене заштите лицима смештеним у Прихватилишту. Управа граничне полиције је на упућену препоруку, да је потребно да се у Прихватилишту за странце обезбедити пружање континуиране здравствене заштите странцима који ту бораве, обавестила НПМ да Министарство не поседује кадровске, просторне ни финансијске могућности како би се обезбедило присуство медицинског особља.

Према наводима службеника у Прихватилишту, у једном тренутку већи број лица је ступио у штрајк глађу. Праћење здравственог стања тих лица је у датом моменту било отежано, односно службеници Прихватилишта су имали потешкоће у обезбеђивању присуства лекара који би свакодневно прегледао лица, с обзиром да је лекар из КПЗ

¹¹ Извештај о посети Прихватилишту за странце, 281-48/16, јун 2016. године.

¹² Акт 03/8/6/2 бр. 26-171/16, од 05. 08. 2016.г.

Падинска Скела тада био на годишњем одмору. Услед наведеног НПМ понавља препоруку¹³:

9.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће у Прихватилишту за странце обезбедити пружање континуиране здравствене заштите странцима који бораве у овој установи.

Према наводима службеника, због недостатка одговарајућег броја службених возила, отежана је организацији превоза лица смештених у Прихватилиште за странце. Поред тога, службена возила којима Прихватилиште располаже су стара и у лошем стању.

10.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ставиће на располагање Прихватилишту за странце одговарајући број службених возила, потребних за несметано обављања службених задатака.

¹³ Ibid